

ЛІДЕРСТВО ЯК ВАЖЛИВИЙ КОМПОНЕНТ ЕФЕКТИВНОГО КЕРІВНИЦТВА

В сучасних умовах розвитку суспільства, соціальних та економічних змін в Україні актуалізується проблема формування соціально активної особистості. Сьогодні до переліку важливих характеристик індивіда зараховують лідерську позицію як прояв цілеспрямованої активності суб'єкта, який володіє витривалістю, самовдосконалюється, має чітко визначені цілі та надихає інших на їх виконання, тобто вміє вести за собою групу однодумців задля досягнення спільної мети.

Проблемам лідерства і його ефективного використання в менеджменті приділяється особлива увага. Теорії лідерства прагнуть з'ясувати, які лідерські характеристики виявляються найбільш ефективними та чому. Саме тому дана проблема є досить актуальною і має безперечне практичне значення, адже швидкість змін у бізнес-середовищі призводять до необхідності перегляду знаменитої дилеми «менеджер чи лідер»: тепер, практично будь-який менеджер повинен в тій чи іншій мірі володіти мистецтвом лідерства.

Управління, як сфера людської діяльності, виникло разом із формуванням соціуму – сукупності людей, що існують та певним чином взаємодіють між собою у процесі спільного виконання певних завдань. Управління, як будь-який вид діяльності, потрапляє під дію законів еволюційного розвитку суспільства, з часом видозмінюється та набуває нових рис. Сьогодні лідерство вважають вищим еволюційним рівнем управління.

Феномен лідерства настільки складний, що дати одне визначення, яке охарактеризувало б всю його багатогранність, досить складно. Так, американський психолог Р. Стогділ вважав, що визначень лідерства стільки ж, скільки людей, котрі намагалися знайти себе у цьому явищі.

Можна назвати такі основні підходи до сучасного трактування лідерства, які сприяють розкриттю його сутності: 1) лідерство - це різновид влади; 2) лідерство - це управлінський статус; 3) лідерство - це вплив на інших людей.

На сьогоднішній день існує безліч компаній, організацій та установ, які функціонують в різних сферах економіки, але не всі вони є процвітаючими, прибутковими та мають постійний дохід в силу різноманітних обставин. Одні організації досягають успіху і інтегрують, виходячи на світовий ринок, чи розширюють сферу діяльності, збільшуючи свій капітал, але ж є компанії

та організації, які переживають не найкращі часи свого функціонування з невідомих причин. На мою думку, головна причина ховається в ефективному та динамічному керівництві, в талановитих та вмілих робітниках та правильно обраному стилю керівництва.

Дослідники підкреслюють, що для успішного виконання своїх функцій менеджер має бути обов'язково і лідером. Традиційне уявлення людей про лідерів зазвичай передбачає образ керівника – тобто людини, офіційно наділеної владою. Проте бути лідером – не завжди означає мати офіційну посаду, офіційне визнання і відповідний запис у трудовій книжці. Адже, як стверджував Стенлі Хафті: «Лідеру не потрібна посада, втім посада потребує лідера» [3, с.35].

Неможливо чітко визначити лідерство як певну сталу величину. Тому важливим є визначення найефективніших рис лідера. Лідер характеризується обдарованістю, майстерністю, наполегливістю в досягненні своєї мети, що деякі люди отримали від природи. Інші ж повинні цьому навчатись, щоб опанувати обрану професію, впоратися із завданнями, які стоять перед ними [2].

Головними характеристиками лідера мають бути відданість, оптимістичні погляди на життя, любов та прихильність до інших людей, сміливість та впевненість в собі. Зазвичай лідером вважають людину, яка здатна ефективно впливати на інших і з якою бажає співпрацювати більша частина колективу.

Лідерські якості визначаються не тільки схильністю особистості до управлінської діяльності. Наприклад, О. Баєва у своїх дослідженнях зауважує, що типологічні особливості темпераменту лідера визначаються такими особливими рисами як: бажання ризику, вміння фіксувати свою увагу й керувати власною поведінкою на основі процесів саморегуляції та самоконтролю. Такі реакції здебільшого зумовлені генетично, тобто людина вже народжується зі схильністю до емоційної, бурхливої реакції на навколишнє середовище, що зберігається упродовж усього життя [1].

Для того, щоб успішно здійснювати управлінські функції, сучасному керівнику потрібно вміти вести за собою підлеглих. Виступаючи сьогодні в ролях керуючого і новатора, керівник насамперед виявляє себе як лідер. У кожній конкретній трудовій групі діє індивід, до якого прислухаються і придивляються інші люди, він впливає на навколишніх головним чином за двома соціально-психологічними каналами:

а) за каналом авторитету (члени групи визнають перевагу лідера перед іншими в силу його положення, досвіду, майстерності, освіти тощо);

б) за каналом харизматичних властивостей (людяність, ввічливість, моральність). У реальному житті все це виливається в добровільне визнання винятковості лідера, що характеризується в неухильному наслідуванні, копіюванні його дій і в цілому його поведінки.

Таким чином, вивчення й осмислення поняття лідерства свідчить про те, що погляд на його сутність та значущість змінюються залежно від часу та соціально-економічного стану країн, проте можна зробити висновок, що лідерство – являється тим видом діяльності, який пронизує всю систему управління. Неможливо досконало виконувати функції планування, організації, мотивації і контролю, якщо немає ефективного керівництва і лідерів, здатних заохочувати інших працівників, позитивно впливати на них і вести за собою, тим самим досягаючи благоприємних кінцевих результатів.

Формування лідерських якостей відбувається під впливом вроджених здібностей, а також постійної наполегливої праці над собою, практичного досвіду та набутих знань.

Отже, лідерство, перш за все, пов'язане з особистісними якостями. Якщо людина володіє цими якостями, або вони закладені в неї з народження, вона зможе ефективно, а головне, не використовуючи формальну владу вести послідовників у правильному напрямку для досягнення спільних цілей. Проте, якого б таланту від природи не було дано людині, лише постійне самовдосконалення, слідування сучасним науковим підходам може принести позитивний результат.

Список використаних джерел

1. Баєва О. Біологічні основи влади і лідерства / О. Баєва // Персонал. – 2006. – № 12. – с. 67.
2. Бєсєдін М. О. Основи менеджменту: оцінно-ситуаційний підхід / М. О. Бєсєдін, В. М. Нагаєв [Підручник] (модульний варіант). – К.: ЦУЛ, 2005. – 496 с.
3. Максвелл Дж. 21 беззаперечний закон лідерства / Дж. Максвелл // Закон впливу. – Харків: "Клуб Сімейного Дозвілля", – 2017. – 320 с.

Ірина САРАХМАН

Тернопільський національний економічний університет
м. Тернопіль
(науковий керівник: к.е.н., доцент, доцент кафедри
менеджменту та публічного управління Жуковська А.Ю.)

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МЕНЕДЖМЕНТУ В УКРАЇНІ

Питання розвитку сучасного менеджменту через виокремлення та вирішення ряду проблем є надзвичайно актуальним для України. Хоч історично створена тенденція, яка полягає у низьких темпах економічного розвитку нашої Батьківщини, поступово припиняє своє існування, Україна досі не приєдналася до когорти «ринкових» країн світу. Наші фіаско в проведенні ряду економічних реформ пов'язані із відсутністю чітко визначеної стратегії кардинальної перебудови суспільства. Для того, щоб